

Художньо-педагогічний факультет
Кафедра культурології та музеєзнавства
Риторика
ВК 14

7 кредитів, 3 змістові модулі, 3 семестр, II курс
викладач – доц., к.і.н. Людмила Миколаївна Казначеева
kaznacheyeva1710@gmail.com
<http://kulturologiya.rv.ua/>
Консультації очні – згідно розкладу
Консультації заочні – за домовленістю

Сьогодні риторика як теорія і практика мисленнєво-мовленнєвої діяльності, будучи затребуваною і повернутою в освітню систему, перш за все націлена на ціннісно-орієнтоване ставлення до слова. Курс «Риторика» призначений для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» і покликаний ознайомити здобувачів вищої освіти із історичним розвитком риторики як науки та мистецтва від античних часів до сьогодення, забезпечити знаннями щодо техніки мовлення, логіки читання тексту, емоційно-образної виразності оратора, засвоїти різні стилі усних виступів (як монологічних, так і діалогічних), і на цій основі звести струнку і досконалу структуру мовної довершеності, витонченості, яка виявлятиметься в логічності, точності, чистоті, багатстві, виразності та культурі мовлення.

Метою навчальної дисципліни «Риторика» є розвиток мисленнєвих, нормативних мовленнєвих умінь та навичок української мови; підвищення культури мовлення, удосконалення техніки мовлення, сприяння оволодінню мистецтвом публічного виступу.

Завданнями вивчення дисципліни «Риторика» є:

теоретичні: розкрити історико-теоретичні основи риторики; з'ясувати функції ораторства в сучасному світі; проаналізувати основні види красномовства в сучасній практиці;

практичні: на основі теоретичних знань сформувати у студентів техніку мовлення як необхідну передумову словесної дії; допомогти студентам практично оволодіти мистецтвом підготовки та проведення монологічних та діалогічних форм усних виступів.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають оволодіти наступними **компетентностями**:

Загальні компетентності:

ЗК 02. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 06. Здатність розуміти процеси культурно-історичної динаміки та використовувати професійно профільовані знання й практичні навички.

ФК 08.Вміння орієнтуватись у етапах розвитку художньої культури та видах мистецтва, розробляти та регулювати інноваційні соціокультурні та мистецькі проекти.

Програмні результати навчання:

1. Володіти основами культурологічної термінології, понятійно-категорійного апарату дозвіллезнавства та практичної сфери культури.
6. Уміти застосовувати інноваційні форми і технології організації культурної практики із застосуванням методики сценарного мистецтва, режисури і реклами культурно-масових дійств, принципів риторики і ділових комунікацій.

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати**: особливості розвитку риторики у різні історичні епохи; теоретичні основи ораторства; психолого-педагогічні, логічні, стилістичні та методичні основи усних виступів;

вміти: вирізняти специфічні риси монологічних та діалогічних форм усних виступів; віднайти потрібну інформацію і надати їй відповідного оформлення в усному виступі; розвивати спостережливість, реакцію, гнучкість, вибірковість та уважність у підготовці та проведенні усного виступу; встановлювати контакти з аудиторією, планувати спілкування, досягати мовної виразності, володіти мімікою, жестами, голосом, правильно розподіляти свій виступ.

Назви модулів та тем
МОДУЛЬ I
Історія ораторського мистецтва
Риторика як наука. Риторика античності
Ораторське мистецтво Середньовіччя та XVII-XVIII ст.
Ораторське мистецтво XIX – початку XXI ст.
Види красномовства, їх характеристика
МОДУЛЬ II
Монологічні форми усних виступів
Ораторський виступ як процес
Класифікація та характеристика усних монологічних виступів
Специфіка та особливості підготовки монологічних усних виступів
Техніка мовлення як складова виразних засобів усних виступів
Логіка читання тексту
Емоційно-образна виразність тексту
МОДУЛЬ III
Діалогічні форми усних виступів
Дискусійні форми: класифікація та їх особливості

Методика підготовки та проведення дискусій
Інноваційні види діалогічних усних виступів
Мистецтво ведення діалогу
Вимоги до ведучого діалогічних усних виступів

Технічне забезпечення:

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, мікрофони, посилювачі звуку (за наявності).

Політика доброчесності:

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну або індивідуальну роботу, повинен дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагиату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Система оцінювання та вимоги:

Упродовж вивчення дисципліни «Риторика» здобувачі вищої освіти виконують практичні та лабораторні творчі завдання, що допоможуть їм у опануванні навичок ефективного публічного виступу, подоланні страху перед аудиторією, ознайомлення з дихальними техніками та виразними засобами усного мовлення.

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: проведення екскурсій, написання та проголошення промов, підготовка та проведення лекцій, підготовка та проведення дискусійних форм усних виступів, усні опитування, підготовка презентацій.

Форма контролю: екзамен.

Питання до екзамену

1. Риторика як мистецтво красномовства.
2. Риторика як наука красномовства.
3. Зв'язок риторики із іншими науками.
4. Періодизація ораторського мистецтва.
5. Ораторська промова як процес.
6. Вимоги до оратора.
7. Врахування особливостей аудиторії при підготовці усного виступу.
8. Вимоги до промови.
9. Конституція України про українську мову.
10. Ораторське мистецтво Античної Греції. Риторика Демосфена.
11. Риторична спадщина Сократа та Платона.
12. Видатні ритори Античної Греції.
13. Особливості розвитку риторики у Аристотеля.
14. Ораторське мистецтво Стародавнього Риму.

- 15.Риторична спадщина Марка Тулія Цицерона.
- 16.Риторична спадщина Марка Фабія Квінтіліана.
- 17.Риторика середніх віків: особливості розвитку.
- 18.Особливості східної гілки церковного красномовства.
- 19.Особливості західної гілки церковного красномовства.
- 20.Видатні оратори епохи Середньовіччя.
- 21.Розвиток ораторського мистецтва в епоху Відродження.
- 22.Розвиток ораторського мистецтва в буржуазній Франції XVIII ст.
- 23.Особливості розвитку в Німеччині XVIII – XIX ст.
24. Розвиток ораторського мистецтва в Англії XVIII ст.
- 25.Видатні українські оратори XVII-XX ст.
- 26.Ф.Прокопович – теоретик українського ораторського мистецтва.
- 27.Значення творчості М.Ломоносова для розвитку риторики.
- 28.Характеристика видів ораторського красномовства.
- 29.Особливості, риси та форми академічного красномовства.
- 30.Особливості та форми суспільно-політичного красномовства.
- 31.Особливості духовного красномовства.
- 32.Особливості дипломатичного та військового красномовства.
- 33.Особливості соціально-побутового красномовства.
- 34.Особливості церковного красномовства.
- 35.Українська мова і мовлення у професійній діяльності викладача.
- 36.Поява та розвиток неориторики у XX ст.
- 37.Розвиток риторики у тоталітарному суспільстві XX ст.
- 38.Розвиток риторики у західному світі XX ст.
- 39.Видатні оратори XX ст.
- 40.Ораторське мистецтво на сучасному етапі.
- 41.Виразні засоби усних виступів.
- 42.Техніка читання тексту: структура та особливості.
- 43.Паузи: їхні види та особливості.
- 44.Логічний наголос у тексті, його особливості.
- 45.Темпоритм в читанні тексту.
- 46.Емоційна образність твору та її психологічні аспекти.
- 47.Дихання, характеристика видів дихання.
- 48.Складові голосового апарату та їхні особливості.
- 49.Діапазон голосу, його особливості в практичній роботі педагога.
- 50.Тембр голосу, його значення у мовленнєвій діяльності.
- 51.Дикція та її значення для мови оратора.
- 52.Особливості зовнішньої культури промовця.
- 53.Види усних виступів, їхня характеристика.
- 54.Монологічні форми усних виступів: характерні особливості.
- 55.Закони логіки в усному монологічному виступі.
- 56.Специфіка інформації та її види.
- 57.Промова: її види, характеристика та особливості.
- 58.Підготовка оратора до проведення лекцій.
- 59.Особливості імпровізації в усному монологічному виступі.

- 60.Композиція та план усного монологічного виступу, вимоги до їх побудови.
- 61.Діалогічні форми усних виступів: характерні особливості.
- 62.Дискусія як форма діалогічних усних виступів, її види та особливості.
- 63.Диспути як форма діалогічних усних виступів.
- 64.Різновиди дебатів як діалогічної форми усних виступів.
- 65.Полеміка як форма діалогічних усних виступів.
- 66.Методика підготовки дискусії.
- 67.Методика проведення дискусії.
- 68.Інноваційні види діалогічних форм усних виступів.
- 69.Вимоги до ведучого дискусії.
- 70.Мова та мовлення у професійній підготовці викладача.

Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С.Д. Риторика. Львів: Світ, 2001.
2. Вандишев В.М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: навч. посібник. Київ: Кондор, 2003.
3. Лузік Е.В. Риторика: майстерність переконання: навч. посібник. Київ, 2005.
4. Олійник О.Б. Основи ораторської майстерності. Київ: Кондор, 2010.
5. Онуфрієнко Г.С. Риторика. Київ, 2019.
6. Сагач Г.М. Риторика. Київ, 2000.

Додаткова

1. Абрамович С.Д., Молдован В.В., Чикарькова М.Ю. Риторика загальна та судова: навч. посібник. Київ, 2002.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів, 1990.
3. Буяльський Б.А. Поезія усного слова. Київ, 1993.
4. Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення. Київ, 2005.
5. Єрушевич Г.Д. Вступ до риторики. Івано-Франківськ, 2002.
6. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво. Київ, 2018.
7. Колотілова Н. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку. Київ, 2019.
8. Культура фахового мовлення: навч. посібник / За ред. Н. Д. Бабич. Чернівці: Книги - XXI, 2006.
9. Сагач Г.М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації. Київ, 2003.
- 10.Требін М.П., Клімова Г.П., Осіпова Н.П. Ораторське мистецтво: підручник. Київ, 2015.
- 11.Хоменко І.В. Еристика. Київ: ЦУЛ, 2008.

